

Εντεκα χρόνια μετά την επιβολή των capital controls

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΣΑΜΑΡΑ**

Στα τέλη Ιουνίου 2015, η Ελλάδα βρέθηκε σε μια από τις κρίσιμότερες στιγμές της οικονομικής της ιστορίας. Η τραπεζική αργία και οι περιορισμοί αναλήψεων μετρητών και μεταφοράς κεφαλαίων έδωσαν στην κρίση χρέους μια νέα, δραματική τροπή. Για τους πολίτες, η ένταση αποτυπώθηκε στα ΑΤΜ, στις κλειστές τράπεζες, στις δυσκολίες των επιχειρήσεων και στην ανασφάλεια των συναλλαγών.

Εντεκα χρόνια μετά, η συζήτηση οφείλει να μετακινηθεί από την αναδρομή στο ουσιαστικό μάθημα εκείνης της περιόδου. Νομικά, τα capital controls εξετάζονται υπό το πρίσμα της ελεύθερης κυκλοφορίας κεφαλαίων. Η θεμελιώδης αυτή ελευθερία της εσωτερικής αγοράς κατοχυρώνεται στα άρθρα 63-66 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ε.Ε. Οι περιορισμοί έχουν χαρακτήρα εξαιρέσεων. Η δικαιολόγησή τους απαιτεί στενή ερμηνεία, αναλογικότητα, απουσία διακρίσεων και σύνδεση με λόγους δημόσιας τάξης, δημόσιας ασφάλειας ή επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος.

Η ελληνική περίπτωση εντάχθηκε σε αυτό το κατ' εξαιρέσει πλαίσιο. Η ανησυχία των καταθετών για πιθανή έξοδο της Ελλάδας από την Ευρωζώνη, σε συνδυασμό με την απόφαση της ΕΚΤ να μην αυξήσει τη ρευστότητα προς το ελληνικό τραπεζικό σύστημα μέσω του μηχανισμού έκτακτης ρευστό-

τητας, συνέβαλαν στην επιβολή ελέγχων στις εκροές κεφαλαίου. Σε μια οικονομία εξαρτημένη ακόμη από τα μετρητά, η έλλειψη ρευστότητας απέκτησε διαστάσεις λειτουργικής ασφυξίας. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δέχθηκε, σε προκαταρκτικό επίπεδο, ότι οι περιορισμοί φαίνονταν δικαιολογημένοι υπό τις τότε συνθήκες, υπογραμμίζοντας την ανάγκη προσωρινότητας και ταχείας αποκατάστασης της ελεύθερης κίνησης κεφαλαίων.

Η βαρύτητα των capital controls γίνεται ευδιάκριτη αν ιδω-

Σε μια οικονομία εξαρτημένη ακόμη από τα μετρητά, η έλλειψη ρευστότητας απέκτησε σε χρόνο ρεκόρ διαστάσεις λειτουργικής ασφυξίας.

θεί στη μακρά πορεία της ευρωπαϊκής οικονομικής ενοποίησης. Η απελευθέρωση κινήσεων κεφαλαίου υπήρξε κρίσιμο στοιχείο, συνδεδεμένο με τη σύγκλιση οικονομικών πολιτικών και τη νομισματική ενοποίηση.

Η επιβολή κεφαλαιακών περιορισμών στην Ελλάδα το 2015 απέκτησε, για αυτόν τον λόγο, ιδιαίτερη σημασία, καθώς αφορούσε την προσωρινή επαναφορά φραγμών σε μια ελευθερία συνδεδεμένη με την αρχιτεκτονική της ευρωπαϊκής οικονομικής ενοποίησης.

Αυτή η διάσταση συχνά κάνεται στη δημόσια συζήτηση. Τα capital controls έθεσαν σε δοκιμασία τη σχέση εθνικής πολιτικής διαχείρισης, ενωσιακού δικαίου και τραπεζικού συστήματος. Η κρίση του 2015 κατέδειξε ότι, σε περιβάλλον Ευρωζώνης, η τραπεζική σταθερότητα, η εμπιστοσύνη των καταθετών και η εφαρμογή των ενωσιακών κανόνων συνδέονται άμεσα με την καθημερινή οικονομική ασφάλεια των πολιτών.

Η πλήρης άρση των περιορισμών την 1η Σεπτεμβρίου 2019 έκλεισε τυπικά τον κύκλο εκείνης της περιόδου. Το ουσιαστικό ερώτημα για τη σημασία εκείνης της εμπειρίας παραμένει. Η χώρα δεν ωφελείται όταν επιστρέφει στο 2015 αποκλειστικά ως πεδίο κομματικής αντιπαράθεσης. Χρειάζεται να εξετάζεται ως υπόθεση συμμετοχής στην Ε.Ε., τραπεζικής σταθερότητας και θεσμικής συνέπειας.

Το μάθημα του 2015 είναι σαφές. Η ελεύθερη κυκλοφορία κεφαλαίων κατοχυρώνεται στο πρωτογενές ενωσιακό δίκαιο, αλλά στηρίζεται στην εμπιστοσύνη προς τις τράπεζες, τους θεσμούς και την οικονομική πορεία της χώρας. Όταν η εμπιστοσύνη αυτή διαρραγεί, η εξαίρεση γίνεται καθημερινότητα. Αυτό είναι που δεν πρέπει να ξεχαστεί.

Ο κ. Απόστολος Σαμαράς είναι διδάκτωρ Ευρωπαϊκού Δικαίου της Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ, δικηγόρος, ερευνητής στο [ΕΛΙΑΜΕΠ](#).